

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Me'or ha-golah

Lehmann, Marcus Lehmann, Marcus

Ṽilna, 650 [1889 oder 1890]

הבהא תומכ הזע .די.

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9244

אין, ידעתי כי עוד תנועי על פת לחם למלא נפשך כי תרעבי .
ככלותו את דבריו מחר ויעווב את החרד ואת מעליטטא
גם יחד .

"צדיקים הם דברי מיכאל ונכונים אמריו" אמרה מעליטטא
בנפש נבוכה "הה מה זאת עשיתי ! את האיש הדגול מרבבה
אשר אהבני אהבה מהורה ונאמנה שיתתי והדפתיו למרחפות
ואת לבי מסרתי בידי יד ארור ורשע עריץ אשר ישליכני אחרי
גוו ויעזבני לנצח! . . . אך בכל זאת לא יחרפני לבי ולא
אתנחם על אשר פרקתי את עול גרשם מעל צוארי ; בביתו
ארכו לי הרגעים , והייתי עצובת רוח כל היום , כי מרום וקדוש
הוא מנגדי , ומה לי אשה צעירה לימים ויפה-פיה החפצה
בתענוגות בני אדם לאיש אלקים נויר כל חמדה , טוב לי איפוא
כי אקח את שקלי הזהב ובהם אבקש לי מנוח אשר ייטב לי
ואשבע שמחות ונעימות נצח" . ותשח לארץ ראשה ותאסוף
את השקלים אחד אחד .

ודבורה אשר ראתה ושמעה את כל הדברים האלה
השתוממה מאד ופלצות נצחת אחותה ; כי נפלא ממנה הדבר ,
לא יכלה לתאר ברוחה איך יפרח זרון , ויפרה ראש ולענה ,
שוד ורצח , בלב אשה מבנות ישראל כמעליטטא צרתה .
עתה נבאשה מאד בעיניה בהוכחה לדעת כי אמת הָגה לבה
עת חשדה אותה כי שבע תועבות בלבה , ותשרך דרכיה
כבכרה קלה .

יד.

עוזה כמות אהבה .

דבורה חשכה את ניב שפתיה גם עתה מדַּבֵּר עם מעליטטא
משוב ועד רע ; כל מחשבות לבה , כל ישעה וחפצה סכבו
דק (מאוה"ג)

רק על רעיון אחד להציל את אישה האובד בצדקו, מרדת שחת. ועל כן נשאה רגליה ותלך אל ארמון הקיסר להתראות לפני הנסיכה טהעאדארא ולבקש רחמים ממנה בעד אישה; אך שומרי הסף לא נתנוה לבוא, ויגרשוה מעל פניהם. ותמהר ללכת שנית אל ראמאן ארגיראפֶּאלים ותחל את פניו כי יסול לפניה את המסלה ויפתח לה את שערי ארמון הקיסר; אך גם הוא לא יכול להושיע, כי ירא מאד את כל תוקף הסרים יאהאן וודון לבבו, ולא אבה להתערב בדבר המשפט הלזה, ואחרי כי גם ממנו שבה דבורה בפחי נפש, הלכה לה עוד הפעם לראשי עדת ישראל בקאנסטאנטינאפעל:

”שימו נא אל לבבכם עם אלהי אברהם” אמרה דבורה אליהם. זכרו נא את מפעלות אישי הצדיק בעדכם, איך שם נפשו בכפו וירפא את הנסיכה טהעאדארא, רק למען ישוב הקיסר את פקודתו הרעה בדבר גרוש היהודים, וגם אחרי כן כאשר רצה הקיסר לעשרהו עושר רב מאן לקחת אף קשיטה אחת, רק בעבורכם למען תשבו לבטח ולא ישודד רבצכם מעיר הבירה! ועתה הגהו בצרה גדולה וחיו לשאול הגיעו, אהה, הצילו נא אותנו! הצילו!”

”אנחנו כלנו”, — השיב ראש העדה, איש זקן ונשוא פנים — נכונים לתת נפשותינו תחת נפש מורנו היקר וקדוש ה' מכבד רבי גרשם, ולמלטהו מרעתו, אך הגידי נא מה בידנו לעשות?”

”חתרו נא בכל עז כי ינתן לי הרשיון לבוא לפני הנסיכה טהעאדארא”.

ראשי העדה החאמצו בכל לבב למלא את שאלת דבורה, לא חסו על כל עמל ויגיעה — אך לשוא! כל פעלתם מאפע ויגיעם מפח נפש, כי גם העבדים והשפחות אשר להנסיכה לא נדרשו לבקשתם בעד כל מחיר, יען כי גם עליהם

נפל פחד הסרים יאהאן, וחרון אפו כי עז ועברתו כי קשתה ידעו בנפשם, ועל כן הקשיחו את לבם מהעֵתֶר לבקשתם.
 וַתִּתְצַב דבורה לפני פתח ארמון הקיסר ותחכה בלב נפעם
 אולי תעזוב הנסיכה את הארמון ואז תתנפל לרגליה לבקש
 על נפש אישה; אך לדאבון לבה לא יצאה הנסיכה מפתח
 ביתה כל היום ההוא.

ביום העניי שבה דבורה עוד הפעם לעמוד על המשמר
 לפני ארמון הקיסר, ובפעם הזאת הופיעה תקותה לפניו, כי
 הנסיכה נסעה במרכבתה בחברת אמה לשוֹח לרוח היום,
 ותקרא דבורה אל הנסיכה בקול גדול, אך המרכבה השתקשקה
 מאד והאופנים רעשו, ותסב ותעבור חיש קל על פני דבורה,
 וקולה לא נשמע.

דבורה לא נואשה מתקותה האחרונה ולא עזבה את מקום
 עמדתה רק חכתה את שוב הנסיכה לביתה ובלבה גמרה אמר
 להפיק חפצה הפעם בישע אלקים ויעבור עליה מה.
 אחרי חלפה שעה אחת, והנה שבה המרכבה
 ממסעה, ולא אחרה דבורה אף רגע, ותתנפל לפני הסוסים
 השוטפים במרוצתם.

עוד מעט ופרסות הסוסים רמסו את דבורה, אך עמל
 הרכב עמד לו לעצור אותם ויעמדו מלכת.
 הנסיכה הושימה את ראשה מאת המרכבה, וברגע זה
 הרימה דבורה קול בוכים פולח כליות ולב ותקרא: "אהח
 שרתי הושיעי נא הושיעי! אני אשת רבי גרשם הגואל משחת
 חייכי, בשם ה' אשביעך כי תתן לי און קשבת ותשמע לשועתי!
 אהח חיי אישי לשאול הגיעו ואין מציל!"

"קומי נא את אשה ישרה!" אמרה הנסיכה ותורת חסד
 על לשונה, ובואי אלי לארמון מושבי."

אהה זאת לא אוכל, כי שומרי הסף לא יתנוני לבוא
לפניך שרתי הנדיבה.

אם כן עלי ושבוי נא אתי במרכבתי.
כבואן אל הארמון או ספרה דבורה אל הנסיכה
את כל הדברים ואת כל הקורות את אישה; גם הודיעה לה
את תרמית לב מעליטמא ואיך הסגירה אותו בכף משנאיו;
גם לא העלימה ממנה את קנאת הסרים יאהאן ושנאתו את
רבי גרשם אישה, לא כחדה דבר מכל אשר ידעה הדבר
לאֲשֶׁרו, אפס על דבר טבעת הקיסר לא ידעה להגיד
לה נכונה.

הנסיכה התחללה מאד ונעותה מעמוע את הבשורה
הרעה הזאת, כי מצילה טמות ימות מות אכזרי כהוטא
ופושע, ותמהר ללכת אל הקיסר, אבל הוא לא נתנה לבוא
לפניו. בנפש נבוכה ורוח נפעמה שבה הנסיכה אל דבורה
אשר חפתה לה.

"דודי הקיסר לא יהפזן לראות את פני אמרה
טעהאדארא, בלי תפונה יש בלבב הקיסר ענין נסתר וסבות
נמרצות אשר בעבורם יבקש את מות רבי גרשם, ועתה מה
אוכל לעשות?"

"שרתי ו' השיבה דבורה, אהה זכרי נא את כפעלות
אישי עת ישב על ערשך ערש דוי, לא נח ולא שקט יומם
ולילה, ויחכה לכל הגה היוצא מפיך וישאף כל תנועת חיים
ממך. לרגעים בחן את נשמת רוח אפך לבעבור יתחקה על
שרשי מחלתך; איך הכין בידיו את סמי הרפואה לתתם לך;
הה גם את נפשו השליך מנגד, רק למען השיבך משערי
מות לאור באור החיים, וְאַתָּה שרתי רבת החסד יודעת כי
חַיֵּב את ראשו אל הקיסר אם לא הקימך מחליך והערה למות
נפשו בגלל חייך לרפא גויתך הנהלאה, ואחרי כל אלה לא לקח

(טאוה"ג)

בשכרו

בשכרו כל מאומה , ועתה אהה נחרץ עליו משפט מות , אם גם בכפו לא דבק מאום , לבו טהור הוא ורוח נכון בקרבו .
 אחרי דומיה רגעים אחדים אמרה הנסיכה : „צדקת מאד נכונים דברייך , ועל כן גם אנכי אשים את נפשי בכפי בעד אישך ואחדור אל תוך חדר הקיסר באויל אף למרות רצונו , ויעבר עלי כה” .

ויהי כאשר קרבה הנסיכה אל הפתח לא אבו שומרי הסף גם הפעם לתתה לבוא לפני הקיסר , אך היא פרצה עליה פרץ ותהדוף את השומרים בחזקת היד אחורנית , ותבוא אל תא הקיסר .

„מה זה ירהב לבך טעהאדארא ?” נתן עליה הקיסר בקולו „הכי לא הקשבת רב קשב כי מאן אנכי כי תבואי הפעם להפריעני ממנותתי ?”

„אמנם כן הקשבת דודי היקר הוד מלך ! אך בפעם הזאת מאד תכלה נפשי לדבר אתך — ונפשי קותה כי גם עתה לא יחרה אפך בי ותסלח לעוני כגודל חסדך כאשר הראית לי חסדיך הרבים והעצומים מיום הולדי ועד עתה וכאב את בתו אהבתני , הוד מלך”

„ואי-זה דבר נחוץ תחפצי להודיעני ?”

„האמן גרשם אשר פדה את נפשי מיד שאול נהרץ משפטו למות ?”

„משפט זה צדק ומישרים הוא” .

„לא כן אדוני המלך , משפטו זה מעות ומעקל הוא ! — הוזה שכרו בעד עמלו לחיי וגם בעבור כבודך ?”

„ומה לי ולעמלו ? הן הוא הצג בשער המשפט , ושם

נהרץ משפטו !”

„ומדוע לא מערכת אליו חסד לסלוח לו על פשעו ?”

„יען לא שלח אלי את המבעת מזכרת חסדי אליו” .

”ואם נגנבה הטבעת ממנו?”

שמעי נא מהעאדארא! הן ידעת כי היהודי הזה בנה לי כסא גדול ונפלא, וכל סגלת המלכים והמדינות כאין ואפס נחשבו לעמת יקרת מלאכת הכסא הזה, אך כל זה איננו שנה לי כל הימים אשר האמן חי על האדמה, כי מי זה יבטיחני אשר לא יעשה היהודי עוד כסא כבוד כמוהו בעד אחד המלכים בני גילי? וכל עוד לא סמוך לבי בטוח בדבר הזה, לא אוכל לשמוח בכסאי היקר, והלא כה עשו המושלים בימים הראשונים אשר היו מלפנינו, כי רבות פעמים נקרו את עיני האמנים הגדולים אחרי השלימם את מלאכת ידם הנפלאה, למען לא יוסיפו לעשות עוד כמוה, ועל כן ישמח לבי מאד כי הפחד הזה איננו לנגד עיני עוד — בעוד נקי כפים הנני, כי ידי לא היתה בגרשם. לזאת אפוא בל נשית לב אליו וכאשר נהרץ עליו המשפט הזה יעשה לו.

אהה מלכי אדוני דודי היקר! הבעבור זאת ימות האמלל גרשם? הלא תוכל להשביעו כי לא יעשה עוד כסא בכסא כבוד זה.

ואם יחלל שבועתי?

”הוא את שבועתו לא יחלל! גרשם הנהו תמים דרך, ישר רוח וירא אלהים, אהה אדוני המלך, זכר נא ואל תשכח את כל אשר היטיב עמדי, איך גאל מעחת חיי, רפאני מחליי וישיבני לאיתני.”

”התדמי בלבבך כי למענך עשה זאת? הם מלהזכיר! רק למען אחיו בני עמו לבל יגרשו מן הארץ, וישקמו על שמריהם!”

לו יהי כדברך אדוני מלכי ודודי כי עשה זאת למען בני עמו, הכי לא הוכיח בזה את נדבת רוחו וטובת לבו? הן חמשים אלף שקלי זהב אשר אמרת לשקול על ידו מאן

לקחת

(מאוה"ג)

לקחת, ואיך יגנוב ממך כסף או זהב? הה רב לך דודי
היקר, הניחה לי, ידעתי כי גם לבך לא יאמין בעלילה
הברוויה הזאת הנמפלת עליו!

"אם אאמין או לא אאמין, אחת היא, כי משפטו
נחרץ על פי ראות עיני השרים והשופטים".

"הם היו כלי חפץ בידי הסרים יאהאן! אהה אדוני
המלך רב חסד, רחם נא על האובד התמים הזה, ואם לא
למענו, למעני עשה, רחם נא עלי, כי כל ימי חיי לא אמצא
מרגוע לנפשי, ולבי לא ידע נחם, בזכרי: כי נפש האיש
אשר הציל את נפשי ממות, נרצחה על לא חמס בכפו!"

הקיסר התהלך בבית אחת הנה ואחת הנה תפוש ברוב
שרעפיו בקרבן, לבו ההרגש ונפשו הסתערה מאד, אך באחרונה
התיצב לפני שהעאדארא, ויאמר:

"ראי נא יקירתי הן אעשה חסד עם היהודי רק למלאות
רצונך, ואם עודנו עצור בבית האסורים ישולח לחפשי; אך
אם הובל אל מגדל-הרעבים, קצרו ידי מהושיע לו, כי
חקי ארצי לא ירשוני להוציא לחפשי את האסור במגדל הזה".

כרגע שלחו מלאכים מארמון הקיסר אל בית האסורים;
אך אהה! כבר אחרו המועד, כי עוד בלילה העבר הובל
רבי גרשם אל מגדל-הרעבים ואבדה כל תקוה להצילהו ממות.
הנסיכה שהעאדארא התאבלה בקול דממה ובנפש
חרדה ותמאן להתנחם, אך דבורה קרעה את בגדיה ותגז
את שער ראשה, ובצפרניה שרטה את עור פניה, ותצעק
צעקה גדולה ומרה עד מאד מחרדת כליות ולב.

כאיש אשר אחזהו רוח עזים עובה דבורה את ארמון
שהעאדארא, כי אל מי תפנה עתה לעזרה? מי יצמית לה
ישע? מי יגדיל עצה ותושיה?

כראות דבורה כי אין עוד סקוה, גמרה בלבה למות
את אישה יחד, והרעב האכזרי משפט מות אישה יהיה גם
מותה מנת חלקה, כי גם היא בחרה לה למות ברעב לרגלי
המגדל אשר אישה סגור בקרבו.

דבורה יצאה את העיר אל מקום המגדל הבנוי על
שדה נרחב ושָׁמַם כמדבר, שמה התנפלה על הארץ, ובקול
בוכים קראה בשם אישה האהוב היקר לה מחייה.

מ"ו.

המגדל.

אחרי אשר עזב ראש הכהנים את בית האסורים אשר
רבי גרשם עצור שם, הובל אל המגדל אשר בו יגעו
האסורים ברעב, המגדל היה בנוי לתלפיות נורא וגבוה מאד,
ודלת ברזל גדולה וחזקה סָגְרָה את פּוֹאוֹ. כאשר הובילו
את רבי גרשם אל תוך המגדל הניחו לפניו פת לחם וחמת
מים, ואז נפרדו ממנו השומרים — אשר עטרו אותו מסביב
ויוליכוהו מבית האסורים עד המגדל — והוא נשאר בדד בתוך
החומה השוממה הזאת באישון חשכת לילה. דלת הברזל
סוגרה אחריו בקול רעש גדול, ויבריחו אותה בבריחי ברזל
ומנעלים חזקים וככה נפרד הוא לנצח מארץ החיים והולך
למות מות ישרים רק בגלל אמונתו בקדש אשר לא הפץ
להללה, ונספה הוא בלא משפט צדק באשמת יאהאן
צורר היהודים.

אחרי נשאר רבי גרשם לבדו בחוך המגדל סגור
ומסוגר החל לבכות בכי תמרורים, ראשו היה נחל מים
ועיניו מקור דמעה ולא נתן פוגת לו. אחרי כן הבלויג רוחו
עלי

(פאוה'ג)